Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου (Άγιος Νικόλαος Βελιμίροβιτς)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 3 Φεβρουαρίου, 2017

Ένας άνθρωπος βάδιζε στο δάσος. Ήθελε να διαλέξει ένα καλό δέντρο, απ' όπου θα έβγαζε δοκάρια για τη σκεπή του σπιτιού του. Εκεί είδε δύο δέντρα, το ένα δίπλα στο άλλο. Το ένα ήταν ίσιο, λείο και ψηλό, αλλά το εσωτερικό του, ο πυρήνας του, ήταν σάπιο. Το άλλο είχε ανώμαλη επιφάνεια κι ο κορμός του έδειχνε άσχημος. Το εσωτερικό του όμως ήταν γερό. Ο άνθρωπος αναστέναξε και είπε: «Σε τι μπορεί να μου χρησιμέψει το ψηλό και ίσιο αυτό δέντρο, αφού το μέσα του είναι σάπιο κι ακατάλληλο για δοκάρια; Το άλλο μοιάζει ανώμαλο, άσχημο, αλλά τουλάχιστο το μέσα του είναι γερό. Έτσι, αν καταβάλω λίγο μεγαλύτερη προσπάθεια, μπορώ να το διαμορφώσω και να το χρησιμοποιήσω για δοκάρια στο σπίτι μου». Και χωρίς να το σκεφτεί περισσότερο, διάλεξε το δέντρο εκείνο, το γερό.
Το ίδιο θα κάνει κι ο Θεός για να ξεχωρίσει δύο ανθρώπους που βρίσκονται μέσα στο ναό Του. **Δε θα διαλέξει εκείνον που φαίνεται επιφανειακά δίκαιος, αλλά τον άλλον, εκείνον που η καρδιά του είναι γεμάτη με την αληθινή δικαιοσύνη του Θεού**.

Οι υπερήφανοι έχουν τα μάτια τους διαρκώς υψωμένα προς το Θεό. Οι καρδιές τους όμως είναι κολλημένες στη γη. Αυτοί δεν ευαρεστούν στο Θεό.**Ευάρεστοι στο Θεό είναι οι ταπεινοί άνθρωποι**, οι πράοι, που έχουν τα μάτια τους χαμηλωμένα στη γη, μα οι καρδιές τους είναι γεμάτες ουρανό. Ο Δημιουργός προτιμά τους ανθρώπους που **ομολογούν στο Θεό τις αμαρτίες τους, όχι τα καλά τους έργα**.

Ο Θεός είναι γιατρός. Πλησιάζει στο κρεβάτι όπου κείτεται ο καθένας μας και ρωτάει: «Που πονάς;» Ο άνθρωπος που αξιοποιεί την παρουσία του γιατρού κοντά του και του φανερώνει όλους τους πόνους και τις αδυναμίες του, είναι σοφός. Εκείνος που κρύβει τις αμαρτίες του και καυχιέται μπροστά στο γιατρό πως είναι υγιής, είναι ανόητος. Λες κι ο γιατρός επισκέπτεται τον άνθρωπο για να δει πόσο καλά είναι κι όχι από τι πάσχει. Λέει ο **Ιερός Χρυσόστομος**:

«*Το ν' αμαρτάνεις είναι κακό, όταν όμως το ομολογείς, μπορείς να λάβεις βοήθεια.* ***Όταν όμως αμαρτάνεις και δεν το παραδέχεσαι, δεν υπάρχει ελπίδα να βοηθηθείς***».

Γι' αυτό ας γίνουμε σοφοί, συνετοί. Όταν στεκόμαστε για να προσευχηθούμε μπροστά στο Θεό, πρέπει να νιώθουμε πως βρισκόμαστε μπροστά στον πιο καλό και

πιο ελεήμονα γιατρό. Εκείνος ρωτάει τον καθένα μας με αγάπη και μέριμνα: «Που πονάς;» Εμείς ας μην αμελήσουμε καθόλου να του αποκαλύψουμε την αρρώστια μας, **να του φανερώσουμε τις πληγές και τις αμαρτίες μας**.

***

Ο Κύριός μας Ιησούς μας μιλάει γι' αυτά τα πράγματα στην**παραβολή του Τελώνη και του Φαρισαίου**. Στο ευαγγέλιο διαβάζουμε πως ο Χριστός είπε την παραβολή αυτή «*πρός τινας πεποιθότας εφ' εαυτοίς ότι εισί δίκαιοι, και εξουθενούντας τους λοιπούς*», προς εκείνους που είχαν την αλαζονική αυτοπεποίθηση πως είναι δίκαιοι και περιφρονούσαν τους άλλους. **Μήπως κι εμείς συγκαταλεγόμαστε ανάμεσα σ' εκείνους που ο Κύριος τους απηύθυνε την παραβολή αυτή;**

Μην αντιδράς σ' αυτά που σου λέω. **Ομολόγησε καλύτερα την αρρώστια σου, ταπεινώσου γι' αυτήν και πάρε το φάρμακο που σου δίνει ο πανεύσπλαχνος γιατρός**. Σ' ένα νοσοκομείο βρίσκονταν πολλοί άρρωστοι κρεβατωμένοι. Μερικοί είχαν πυρετό κι ανυπομονούσαν, περίμεναν με αγωνία πότε θά 'ρθει ο γιατρός. Άλλοι έκοβαν βόλτες, γιατί νόμιζαν πως ήταν υγιείς και δεν είχαν ανάγκη το γιατρό. Ένα πρωινό ο γιατρός έκανε επίσκεψη στους αρρώστους. Μαζί του ήταν κι ένας φίλος του, που κρατούσε δώρα για να τους δώσει. Ο φίλος του γιατρού είδε εκείνους που υπόφεραν από πυρετό και τους λυπήθηκε.

- Θα γίνουν καλά; ρώτησε το γιατρό.

Εκείνος του ψιθύρισε στο αυτί:

- Αυτοί εδώ οι εμπύρετοι, ναι, μπορούν να γίνουν καλά. Το ίδιο κι οι άλλοι που κείτονται στα κρεβάτια τους. Αυτοί που κόβουν βόλτες όμως, όχι, δε γίνονται καλά. Αυτοί υποφέρουν από ανίατες αρρώστιες, έχει προχωρήσει η σήψη μέσα τους.

Ο φίλος του γιατρού έμεινε κατάπληκτος. Η έκπληξή του στρεφόταν προς δύο κατευθύνσεις: προς το μυστήριο που κρύβουν οι αρρώστιες και προς την οφθαλμαπάτη των ανθρώπων.

Φαντάσου τώρα πως είμαστε άρρωστοι στο νοσοκομείο του κόσμου. Η αρρώστια που έχει προσβάλει όλους μας έχει το ίδιο όνομα: **αδικία**. Η λέξη αυτή καλύπτει όλα τα πάθη, όλες τις επιθυμίες, όλες τις αμαρτίες και τις αδυναμίες που αγγίζουν την καρδιά, την ψυχή και το νου μας. Οι άρρωστοι χωρίζονται σε κατηγορίες. Μερικοί μόλις προσβλήθηκαν από την αρρώστια, άλλοι βρίσκονται σε προχωρημένη κατάσταση κι υπάρχουν κι αυτοί που βρίσκονται στο στάδιο της ανάρρωσης. Τα χαρακτηριστικά των ασθενειών αυτών στον εσωτερικό άνθρωπο όμως είναι τέτοια, ώστε **μόνο όσοι θεραπεύτηκαν μπορούν να κατανοήσουν πόσο σοβαρή ήταν**

η ασθένεια από την οποία είχαν προσβληθεί. **Οι πιο σοβαρά άρρωστοι είναι κι αυτοί που έχουν λιγότερη επίγνωση της κατάστασής τους**. Στις σωματικές αρρώστιες ο άνθρωπος που υποφέρει από ψηλό πυρετό δεν ξέρει τίποτα για τον εαυτό του ή για την αρρώστια του. Ούτε ο τρελός καταλαβαίνει την τρέλα του.

Εκείνοι που αρχίζουν να διαπράττουν ανομίες, για λίγο καιρό ντρέπονται γι' αυτές. Όταν το κακό όμως συνεχίζεται, ο άνθρωπος συνηθίζει στην αμαρτία, που του γίνεται έξη και σιγά σιγά οδηγείται σε παραλήρημα και μέθη, φτάνει σε τέτοια κατάσταση, ώστε η ψυχή του γίνεται αναίσθητη και δεν καταλαβαίνει την αρρώστια της.

Φαντάσου τώρα ένα γιατρό να πηγαίνει σε νοσοκομείο και να ρωτάει: «Τι έχετε; Από τι υποφέρετε;» Εκείνοι που η αρρώστια τους βρίσκεται στο πρώτο στάδιο ντρέπονται να παραδεχτούν πως είναι άρρωστοι κι απαντούν: «Τίποτα». Οι άλλοι που η αρρώστια τους βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο εκνευρίζονται με την ερώτηση κι όχι μόνο απαντούν «δεν έχουμε τίποτα», αλλ' αρχίζουν και να καυχιούνται πως είναι υγιείς. Μόνο αυτοί που βρίσκονται στο στάδιο της θεραπείας αναστενάζουν κι απαντούν στο γιατρό: «Απ' όλα υποφέρουμε. Λυπήσου μας και βοήθησέ μας».

Γράφει ο Τερτυλλιανός σε μια ομιλία του «*Περί μετανοίας*»: «Αν ντρέπεσαι να ομολογήσεις τις αμαρτίες σου, σκέψου τη φωτιά της κόλασης, που μόνο η εξομολόγηση μπορεί να σβήσει».

Αναλογίσου όλ' αυτά λοιπόν, άκουσε την παραβολή του Χριστού και σκέψου πόσο αφορά και σένα. Αν κραυγάσεις με έκπληξη πως «η παραβολή αυτή δε με αφορά», σημαίνει πως έχεις προσβληθεί από την (πνευματική) ασθένεια που ονομάζεται ανομία ή αδικία. Αν διαμαρτυρηθείς και πεις πως «εγώ είμαι δίκαιος, η παραβολή αυτή αφορά τους αμαρτωλούς γύρω μου», σημαίνει πως η αρρώστια έχει προχωρήσει πολύ. Αν όμως χτυπήσεις το στήθος σου με μετάνοια και πεις «αλήθεια είναι. Είμαι άρρωστος, έχω ανάγκη από γιατρό», σημαίνει πως βρίσκεσαι σε καλό δρόμο για να θεραπευτείς. Τότε μη φοβασαι. Θα γίνεις καλά.

***

«*Άνθρωποι δύο ανέβησαν εις το ιερόν προσεύξασθαι, ο εις Φαρισαίος και ο έτερος τελώνης*». Δυο άνθρωποι, δυο αμαρτωλοί, ανέβηκαν στο ιερό για να προσευχηθούν. Ο ένας ήταν Φαρισαίος και ο άλλος τελώνης. Δυο άνθρωποι, δυο αμαρτωλοί, με τη διαφορά πως ο Φαρισαίος δεν έβλεπε τον εαυτό του σαν αμαρτωλό, ενώ ο τελώνης το παραδεχόταν. Ο Φαρισαίος ανήκε στην υψηλότερη κοινωνική τάξη της εποχής, ο τελώνης στην πιο περιφρονημένη.

«*Ο Φαρισαίος σταθείς προς εαυτόν ταύτα προσηύχετο· Ο Θεός, ευχαριστώ σοι ότι ουκ ειμί ώσπερ οι λοιποί των ανθρώπων, άρπαγες, άδικοι, μοιχοί, ή και ως ούτος ο τελώνης· νηστεύω δις του Σαββάτου, αποδεκατώ πάντα όσα κτώμαι*». Ο Φαρισαίος στάθηκε επιδεικτικά, για να προκαλεί εντύπωση, κι έλεγε τα εξής λόγια στην προσευχή του: Θεέ μου, σ' ευχαριστώ γιατί δεν είμαι σαν τους άλλους ανθρώπους που είναι άρπαγες, άδικοι, μοιχοί ή και σαν αυτόν εδώ τον τελώνη. Εγώ τηρώ κατά γράμμα το νόμο, νηστεύω δυο φορές την εβδομάδα και δίνω ελεημοσύνη το ένα δέκατο απ’ όλα όσα κερδίζω.

Ο Φαρισαίος στάθηκε μπροστά ακριβώς από το ιερό. Ήταν συνήθεια των Φαρισαίων να κάθονται στην πρώτη θέση. Το ότι ο Φαρισαίος καθόταν στην πρώτη θέση, φαίνεται κι από το γεγονός πως ο τελώνης έστεκε «*μακρόθεν*». Η υπερηφάνεια του Φαρισαίου κι η σιγουριά του πως ήταν δίκαιος, δηλαδή πνευματικά υγιής, ήταν τέτοια, ώστε **δεν απαίτησε την πρώτη θέση μόνο από τους ανθρώπους, για να τον βλέπουν όλοι, αλλά κι από το Θεό**. Την απαιτούσε όχι μόνο όταν συμμετείχε σε γεύματα και σε συναθροίσεις, μα ακόμα και στο ναό, την ώρα της προσευχής. Αυτό από μόνο του είναι αρκετό για να δείξει πόσο **άρρωστος ήταν πνευματικά** ο Φαρισαίος, πόσο η αρρώστια της αδικίας και της αλαζονείας τον είχαν διαφθείρει.

Γιατί λέει *προς εαυτόν ταύτα προσηύχετο;* Γιατί δεν προσευχόταν δυνατά; Επειδή **ο Θεός ακούει πιο προσεχτικά αυτά που η καρδιά λέει, όχι όσα προφέρουν τα χείλη**. Αυτά που σκέφτεται κι αυτά που αισθάνεται ο άνθρωπος την ώρα που προσεύχεται έχουν περισσότερη σημασία για το Θεό από τα λόγια που προφέρει η γλώσσα. Η γλώσσα μπορεί να εξαπατήσει, η καρδιά όμως όχι. Αυτή φανερώνει καθαρά πώς είναι ο άνθρωπος μέσα του, αν είναι μαύρος ή άσπρος, αν είναι ειλικρινής ή υποκριτής.

Ο Θεός, ευχαριστώ σοι ότι ουκ ειμί ώσπερ οι λοιποί των ανθρώπων. Ένας αμαρτωλός άνθρωπος τολμά να το πει αυτό στην εκκλησία, μπροστά στο Θεό! **Τι είναι η Εκκλησία; Δεν είναι ο χώρος όπου οι άρρωστοι συναντούν το γιατρό τους; Εκείνοι που είναι άρρωστοι πνευματικά, αμαρτωλοί, πηγαίνουν εκεί για να εξομολογηθούν την αρρώστια τους στο Θεό, το γιατρό. Ν' αναζητήσουν τη θεραπεία τους από Εκείνον που είναι ο αληθινός γιατρός για όλες τις αρρώστιες, για όλα τα βάσανα των ανθρώπων, που είναι ο χορηγός όλων των αγαθών.**

Στο νοσοκομείο δεν πηγαίνουν οι υγιείς, για να καυχηθούν στο γιατρό πόσο καλή υγεία έχουν. Ο Φαρισαίος αυτός όμως δεν πήγε στο ναό απόλυτα υγιής ψυχικά, για να κομπάσει για την υγεία του. Αυτός ήταν σοβαρά άρρωστος, υπόφερε από την αρρώστια της αδικίας και της αλαζονείας. Στον πυρετό της αρρώστιας του αυτής όμως **δεν καταλάβαινε πόσο σοβαρά άρρωστος ήταν**.

Κάποτε επισκέφτηκα ένα ψυχιατρείο. Ο γιατρός με οδήγησε μπροστά από ένα συρμάτινο πλέγμα, κατά μήκος του δωματίου του πιο σοβαρά άρρωστου από τους ασθενείς του. «Πώς αισθάνεσαι;», τον ρώτησα. Κι εκείνος μου απάντησε αμέσως: «Πώς νομίζεις ότι μπορώ να αισθάνομαι, ανάμεσα σ' όλους αυτούς τους τρελούς;».

Τι έλεγε ο Φαρισαίος; *Ο Θεός, ευχαριστώ σοι ότι ουκ ειμί ώσπερ οι λοιποί των ανθρώπων*. **Στην πραγματικότητα δεν ευχαριστεί το Θεό επειδή αναγνωρίζει ότι σ' Εκείνον οφείλεται το ότι δεν είναι σαν τους άλλους ανθρώπους. Όχι.** Τα λόγια, *Ο Θεός, ευχαριστώ σοι*, δεν είναι τίποτ' άλλο από ένα θαυμασμό, **μια αυτοεγκωμιαστική προσέγγισή του** στο Θεό, ώστε Εκείνος ν' ακούσει την κομπορρημοσύνη του. Απ' όλα όσα λέει, προκύπτει πως δεν ευχαριστεί το Θεό για τίποτα. Αντίθετα, **βλασφημεί το Θεό, με το να βλασφημεί όλη την υπόλοιπη δημιουργία Του**. Για τίποτα δεν ευχαριστεί το Θεό. Όσα λέει για τον εαυτό του **τ' αποδίδει σε δικές του ενέργειες, στα κατορθώματα που μόνος αυτός πέτυχε, χωρίς τη βοήθεια του Θεού**. Δε θα πει σε καμιά περίπτωση πως δεν είναι άρπαγας, άδικος, μοιχός ή τελώνης επειδή ο Θεός τον προφύλαξε από τις αμαρτίες και τα πάθη αυτά με τη δύναμη και το έλεός Του. Είναι αυτός που είναι, επειδή ο ίδιος αποτιμά έτσι τον εαυτό του, δηλαδή έναν άξιο άνθρωπο με εξαιρετικό χαρακτήρα, που δεν έχει το ταίρι του σ' ολόκληρο τον κόσμο. Αυτός ο εξαιρετικός χαρακτήρας κάνει προσπάθειες και θυσίες για να διατηρηθεί στο υψηλό αυτό επίπεδο, ψηλότερα απ' όλους τους άλλους ανθρώπους. Αυτό θέλει να πει όταν κομπάζει πως νηστεύει δυο φορές την εβδομάδα και δίνει το δέκατο απ' όλα όσα κερδίζει.

Πόσο εύκολο τρόπο διάλεξε για να σωθεί ο Φαρισαίος! Ευκολότερο κι από τον πιο εύκολο τρόπο που οδηγεί στην καταστροφή! Απ' όλες τις εντολές που έδωσε ο Θεός στους ανθρώπους, μέσω του Μωυσή, αυτός διάλεξε τις δυο ευκολότερες. Στην πραγματικότητα όμως δεν τηρεί καμιά. **Ο Θεός δεν έδωσε τις δυο αυτές εντολές επειδή ο ίδιος είχε ανάγκη να νηστεύουν και να δίνουν το δέκατο της περιουσίας τους οι άνθρωποι**. Αυτό είναι το μόνο που δε χρειάζεται ο Θεός. **Δεν έδωσε τις εντολές αυτές στους ανθρώπους σαν αυτοσκοπό**, αλλά - όπως και τις άλλες εντολές- **για να καρποφορήσουν στην ταπείνωση, στην υπακοή στο Θεό, στην αγάπη για Εκείνον και για τον άνθρωπο**.

Με λίγα λόγια, **τις εντολές ο Θεός τις έδωσε για να διεγείρουν, να μαλακώσουν και να φωτίσουν τις καρδιές των ανθρώπων**. Ο Φαρισαίος τηρούσε τις εντολές χωρίς σκοπό. Νήστευε κι έδινε το δέκατο της περιουσίας του αλλά μισούσε τους άλλους, τους περιφρονούσε, στάθηκε με αλαζονεία μπροστά στο Θεό. Παρέμεινε ένα άκαρπο δέντρο. Ο καρπός δεν έγκειται στη νηστεία, αλλά στην καρδιά. Ο καρπός δεν προκύπτει από τη συγκεκριμένη εντολή αλλ' από την καρδιά. **Όλες οι εντολές κι όλοι οι νόμοι υπάρχουν για να βελτιώνουν την καρδιά**. Να τη θερμαίνουν, να τη φωτίζουν, να την ποτίζουν, να την περιχαρακώνουν, να τη

σπέρνουν, να την καλλιεργούν. Κι όλ' αυτά μόνο και μόνο για να καρποφορήσει ο αγρός της καρδιάς, ν' αναπτυχθεί και να ωριμάσει ο καρπός.

Όλα τα καλά έργα είναι μέσα, δεν είναι σκοπός· είναι η μέθοδος, όχι ο καρπός. Σκοπός είναι η καρδιά που φέρει τον καρπό.

Ο Φαρισαίος με την προσευχή του δεν πέτυχε τον επιδιωκόμενο σκοπό. Δεν αποκάλυψε το κάλλος της ψυχής του, αλλά την ασχήμια της. Δε φανέρωσε την υγεία του, αλλά την αρρώστια. Ο Χριστός θέλησε με την παραβολή αυτή να μας δείξει πως, όχι μόνο ο συγκεκριμένος Φαρισαίος, αλλά το σύνολο των Φαρισαίων εκείνη την εποχή ήθελε να εξουσιάζει τον ισραηλιτικό λαό. Θέλησε με την παραβολή Του ο Κύριος να μας δείξει πως **η διεστραμένη ευσέβεια κι ο πλανεμένος φαρισαϊσμός ανήκουν και σε μας, σε όλες τις γενιές των χριστιανών μέχρι τις μέρες μας**. Δεν υπάρχουν σήμερα ανάμεσά μας χριστιανοί που προσεύχονται στο Θεό με τον ίδιο τρόπο, όπως ο Φαρισαίος; **Δεν είναι πολλοί αυτοί που αρχίζουν την προσευχή τους με κατηγορίες και μομφές κατά του πλησίον τους και τελειώνουν με αυτοεγκωμιασμούς;** Δεν είναι πολλοί εκείνοι που στέκονται μπροστά στο Θεό ως δανειστές μπροστά στον οφειλέτη τους; Δε λένε πολλοί από μας, «Θεέ μου, εγώ νηστεύω, πηγαίνω στην εκκλησία, πληρώνω τους φόρους μου, κάνω δωρεές στην εκκλησία· δεν είμαι σαν τους άλλους ανθρώπους εγώ, σαν τους άρπαγες και τους συκοφάντες, σαν τους άπιστους και τους μοιχούς. Αυτοί με στενοχωρούν εμένα. Εσύ, τι κάνεις, Θεέ μου; Γιατί δεν τους αφανίζεις αυτούς, γιατί δεν επιβραβεύεις εμένα για όλ' αυτά που κάνω για Σένα; Δε βλέπεις, Θεέ, πόσο αγνή είναι η καρδιά μου, πόσο υγιής είναι η ψυχή μου;».

Πρέπει να ξέρεις πως, όπως λέει ο **όσιος Μάξιμος**, «***ο Θεός δεν μπορεί να σε εξαπατήσει, μα ούτε και συ Εκείνον. Όλοι κάνουν το σταυρό τους, μα δεν προσεύχονται όλοι***». Ο Φαρισαίος είναι «Αβραάμ ως προς τη γενειάδα του, μα Χαμ ως προς τα έργα του».

Μ' αυτόν τον τρόπο μιλάνε οι Φαρισαίοι. Κι ο Θεός τους ακούει και τους στέλνει πίσω κενούς, άδειους. Τους απαντά: «Δεν αναγνωρίζω την περιγραφή που κάνετε στον εαυτό σας». Στην τελική κρίση θα τους πει: «*Ουκ οίδα υμάς*». Δεν σας ξέρω. **Ο Θεός δεν αναγνωρίζει τους φίλους Του από τα λόγια τους, αλλ' από τις καρδιές τους**. Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που δεν εκτιμά τη συκιά από τα φύλλα της, αλλ' από τους καρπούς της.

***

Πώς θά 'πρεπε να προσευχηθεί ένας αληθινός άνθρωπος της προσευχής;
Ιδού, πώς: «*Και ο τελώνης μακρόθεν εστώς ουκ ήθελεν ουδέ τους οφθαλμούς εις τον ουρανόν επάραι, αλλ' έτυπτεν εις το στήθος αυτού λέγων· ο Θεός, ιλάσθητί μοι τω*

αμαρτωλώ». Ο τελώνης έστεκε μακριά από το θυσιαστήριο και δεν ήθελε ούτε τα μάτια του να σηκώσει προς τον ουρανό, αλλά χτυπούσε το στήθος του κι έλεγε: Θεέ μου, σπλαχνίσου κι ελέησέ με τον αμαρτωλό.

Ο πραγματικός άνθρωπος της προσευχής δεν πηγαίνει μπροστά, στην πρώτη θέση μέσα στην εκκλησία. Τι ανάγκη έχει να το κάνει αυτό; Ο Θεός τον βλέπει και στο πίσω μέρος της εκκλησίας το ίδιο, όπως κι αν στεκόταν μπροστά. **Ο αληθινός άνθρωπος της προσευχής βρίσκεται πάντα σε πραγματική μετάνοια**. «***Η μετάνοια του ανθρώπου είναι πανηγύρι για το Θεό***», λέει ο **όσιος Εφραίμ ο Σύρος**. Ο ταπεινός άνθρωπος στέκεται μακριά. Νιώθει τη μηδαμινότητά του ενώπιον του Θεού, γεμίζει με ταπείνωση μπροστά στη μεγαλοσύνη Του. Ο άγιος Ιωάννης ο Βαπτιστής, ο «*μείζων εν γεννητοίς γυναικών*», ομολόγησε έμφοβος όταν τον πλησίασε ο
Χριστός: «*Ουκ ειμί ικανός κύψας λύσαι τον ιμάντα των υποδημάτων αυτού*» (Μάρκ. α' 7). Η αμαρτωλή γυναίκα έπλυνε τα πόδια του Χριστού με τα δάκρυά της. Ο αληθινός άνθρωπος της προσευχής είναι πολύ ταπεινός, νιώθει ευτυχής μόνο από το γεγονός ότι ο Θεός του επιτρέπει να πλησιάσει στα πόδια Του.

Ουκ ήθελεν ουδέ τους οφθαλμούς εις τον ουρανόν επάραι. **Γιατί;**
Τα μάτια είναι ο καθρέφτης της ψυχής. Τις ψυχικές αμαρτίες μπορείς να τις διαβάσεις στα μάτια. Δεν διαπιστώνεις κάθε μέρα πως, όταν ένας άνθρωπος αμαρτάνει, χαμηλώνει τα μάτια του μπροστά στους άλλους; Πώς θα μπορούσαν τα μάτια ενός αμαρτωλού να μη χαμηλώσουν ενώπιον του Θεού, του παντογνώστη; Κάθε αμαρτία που διαπράττεται μπροστά στους ανθρώπους, διαπράττεται κι ενώπιον του Θεού. **Δεν υπάρχει αμαρτία στη γη που να παραμείνει απαρατήρητη από το Θεό**. Ο αληθινός άνθρωπος της προσευχής το γνωρίζει αυτό και γι' αυτό ταπεινώνεται βαθιά, στέκεται με ντροπή μπροστά στο Θεό. Γι' αυτό και η παραβολή λέει, *ουκ ήθελεν ουδέ τους οφθαλμούς εις τον ουρανόν επάραι*.

Αλλά **γιατί χτυπούσε το στήθος του;** Για να δείξει μ' αυτόν τον τρόπο πως το σώμα είναι το όργανο με το οποίο αμαρτάνει ο άνθρωπος. Οι σωματικές επιθυμίες οδηγούν τον άνθρωπο στις μεγαλύτερες αμαρτίες. Η λαιμαργία οδηγεί στη λαγνεία. Η λαγνεία οδηγεί στην οργή κι αυτή στο φόνο. Η σωματική ψύχωση χωρίζει τον άνθρωπο από το Θεό, τον εξασθενίζει και σκοτώνει τον θεϊκό ηρωισμό που ενυπάρχει στον άνθρωπο. Αυτός είναι ο λόγος που ο τελώνης χτυπάει το σώμα του. Ξέρει καλά την αμαρτία του, την ταπείνωσή του και την ντροπή που πρέπει να νιώθει μπροστά στο Θεό.

Γιατί όμως χτυπάει κυρίως το στήθος του κι όχι το κεφάλι του ή τα χέρια του; Επειδή η καρδιά βρίσκεται στο στήθος. Κι η καρδιά είναι πηγή κάθε αμαρτίας και κάθε αρετής. Είπε ο ίδιος ο Κύριος: «*το εκ του ανθρώπου εκπορευόμενον, εκείνο κοινοί τον άνθρωπον, έσωθεν γαρ εκ της καρδίας των*

ανθρώπων οι διαλογισμοί οι κακοί εκπορεύονται, μοιχείαι, πορνείαι, φόνοι, κλοπαί, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ασέλγεια, οφθαλμός πονηρός, βλασφημία, υπερηφανία, αφροσύνη· πάντα ταύτα τα πονηρά έσωθεν εκπορεύεται και κοινοί τον άνθρωπον» (Μάρκ. ζ' 20-23). Γι' αυτό ο τελώνης χτυπούσε το στήθος του.

Ο Θεός, ιλάσθητί μοι τω αμαρτωλώ. Θεέ μου, σπλαχνίσου κι ελέησέ με τον αμαρτωλό. Αυτά έλεγε ο τελώνης. Δεν απαριθμούσε ούτε τα καλά του έργα ούτε τα κακά. Ο Θεός τα γνωρίζει όλα. Κι **ο Θεός δεν επιθυμεί την απαρίθμηση των αμαρτιών, αλλά την ταπείνωση και τη μετάνοια** για όλ' αυτά. *Ο Θεός, ιλάσθητί μοι τω αμαρτωλώ.*

Τα λόγια αυτά τα λένε όλα. Θεέ μου, Εσύ είσαι ο γιατρός κι **εγώ ο άρρωστος**. Μόνο Εσύ μπορείς να με θεραπεύσεις, σε Σένα μόνο ανήκω. **Ο γιατρός είσαι Εσύ, θεραπεία είναι το έλεός Σου**. Λέγοντας ο άρρωστος, *ιλάσθητί μοι τω αμαρτωλώ*, είναι σα να λέει με ειλικρινή μετάνοια: «Γιατρέ, δώσε τη θεραπεία σε μένα τον άρρωστο. Κανένας άλλος στον κόσμο δεν μπορεί να με θεραπεύσει παρά μόνο Εσύ, Θεέ μου. «*Σοι μόνω ήμαρτον και το πονηρόν ενώπιόν σου εποίησα*» (Ψαλμ. ν' 6). Από τους ανθρώπους δεν υπάρχει βοήθεια για μένα, όσο δίκαιοι κι αν είναι αυτοί. Μόνο Εσύ μπορείς να με βοηθήσεις. Τίποτ' άλλο δεν μπορεί να με βοηθήσει. Ούτε η νηστεία μου, ούτε το δέκατο της περιουσίας μου που δίνω ούτε όλα τα καλά μου έργα.**Μόνο το ελεός Σου μπορεί να γειάνει τις πληγές μου σαν φάρμακο σωστικό. Ο έπαινος των ανθρώπων δεν μπορεί να θεραπεύσει τα τραύματά μου, μάλλον τα χειροτερεύει**. Εσύ μόνο γνωρίζεις την αρρώστια μου κι **Εσύ έχεις και τη θεραπεία**. Είναι άσκοπο για μένα να πάω οπουδήποτε αλλού ή να προσευχηθώ σε οποιονδήποτε άλλον. Αν Εσύ με απορρίψεις, ο κόσμος ολόκληρος δεν μπορεί να με συγκρατήσει από την καταστροφή. Εσύ, μόνο Εσύ, Κύριε, μπορείς, αν το θέλεις. Θεέ μου, συχώρεσέ με, σώσε με. *Ο Θεός, ιλάσθητί μοι τω αμαρτωλώ.*

***

Τι λέει ο Κύριος τώρα, πώς απαντάει σ' αυτού του είδους την προσευχή; «*Λέγω υμίν, κατέβη ούτος δεδικαιωμένος εις τον οίκον αυτού ή γαρ εκείνος*» (Λουκ. ιη' 14). **Σε ποιον απευθύνει τα λόγια αυτά ο Κύριος; Σε όλους εμάς, που νομίζουμε πως είμαστε δίκαιοι.** Ο τελώνης είναι αυτός που γύρισε στο σπίτι του δικαιωμένος, όχι ο Φαρισαίος. **Ο άνθρωπος που ομολογεί με ταπείνωση τις αμαρτίες του γυρίζει στο σπίτι του δικαιωμένος**, όχι ο άδικος και αλαζόνας. **Ο ταπεινός και μετανιωμένος άνθρωπος δικαιώνεται, όχι ο αυθάδης, ο ματαιόδοξος και υπερήφανος**. Ο γιατρός ελεεί και θεραπεύει τον άρρωστο που ομολογεί την αρρώστια του κι αναζητά θεραπεία, ενώ στέλνει άδειο στο σπίτι του εκείνον που επισκέπτεται το γιατρό για να κομπάσει πως είναι υγιής.

Ο Κύριος τελειώνει τη θαυμάσια παραβολή Του με την εξής διδαχή: «*ότι πας ο υψών*

εαυτόν ταπεινωθήσεται, ο δε ταπεινών εαυτόν υψωθήσεται» (Λουκ. ιη'14). Ποιος είναι ο υψών εαυτόν και ποιος ο ταπεινών;**Κανένας δεν μπορεί να υψωθεί ούτε όσο το φάρδος μιας τρίχας, αν ο Θεός δεν τον σηκώσει** . Εδώ όμως εννοεί εκείνον που νομίζει πως υψώνεται με το να σπεύδει να καταλάβει την πρώτη θέση, μπροστά σε Θεό και ανθρώπους· εκείνον που κομπάζει για τα καλά του έργα· εκείνον που υπερηφανεύεται ακόμα και μπροστά στο Θεό· **αυτόν που ταπεινώνει και περιφρονεί τους άλλους, ώστε ο ίδιος να φαίνεται ανώτερος** . Σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις, εκείνοι που πιστεύουν πως υψώνονται, στην ουσία ταπεινώνονται. Όσο ανώτεροι φαντάζουν στα δικά τους τα μάτια ή και στα μάτια των άλλων, τόσο μικρότεροι φαίνονται στα μάτια του Θεού. **Τέτοιους ανθρώπους θα τους ταπεινώσει ο Θεός.** Κάποια μέρα θα τους κάνει να νιώσουν την ταπείνωση αυτή. «*Ωσότου ο άνθρωπος αποκτήσει ταπείνωση, δε θα λάβει την ανταπόδοση των έργων του.* ***Η ανταπόδοση δεν δίδεται για τα έργα αλλά για την ταπείνωση*** », λέει ο **αββάς Ισαάκ ο Σύρος** (Λόγος λδ').

Ποιος είναι αυτός που ταπεινώνει τον εαυτό του; Όχι βέβαια εκείνος που προσπαθεί να φαίνεται ταπεινότερος, μα εκείνος που βλέπει την ταπεινότητά του επειδή είναι αμαρτωλός. Ο Θεός δεν απαιτεί άλλη ταπείνωση από μας, παρά μόνο την αίσθηση και την ομολογία της αμαρτωλότητάς μας. Ο άνθρωπος που αισθάνεται κι ομολογεί το βάθος όπου τον βύθισε η αμαρτία, είναι αδύνατο να βυθιστεί περισσότερο. Η αμαρτία μας τραβάει πάντα χαμηλά, στο βάθος της καταστροφής, πιο βαθιά απ' ό,τι μπορούμε να φανταστούμε. Λέει ο **άγιος Μακάριος ο Αιγύπτιος**: «***Ο ταπεινός άνθρωπος δεν πέφτει ποτέ. Πού μπορεί να πέσει, αφού βρίσκεται πιο χαμηλά απ' όλους;*** *Η ματαιότητα είναι μεγάλη αισχύνη, ενώ η ταπείνωση είναι ύψος μεγάλο, τιμή και αξία*» (Ομιλ. 19).

Με λίγα λόγια: Εκείνος που ενεργεί όπως ο τελώνης, τιμάται. Ο πρώτος (ο Φαρισαίος) δεν μπορεί να θεραπευτεί, γιατί **δε βλέπει πως είναι άρρωστος**. Ο δεύτερος (ο τελώνης) είναι άρρωστος, αλλά βρίσκεται στο **στάδιο της θεραπείας** επειδή γνωρίζει την αρρώστια του, παρακολουθείται από το γιατρό και κάνει τη θεραπεία του. Ο πρώτος είναι σαν το λείο και ψηλό δέντρο που μέσα του όμως είναι σάπιο και γι' αυτό άχρηστο στον οικοδεσπότη. Ο δεύτερος είναι σαν το δέντρο που έχει ανώμαλη επιφάνεια κι ο κορμός του είναι στραβός, μα ο οικοδεσπότης το κατεργάζεται, φτιάχνει δοκάρια και τα χρησιμοποιεί για το σπίτι του.

Ο Θεός να ελεήσει όλους τους αμαρτωλούς που μετανοούν, να θεραπεύσει από την αρρώστια της αμαρτίας όλους αυτούς που προσεύχονται με φόβο και δοξάζουν τον πανεύσπλαχνο Πατέρα, τον μονογενή Του Υιό και το Πανάγιο Πνεύμα, την ομοούσια και αδιαίρετη Τριάδα, τώρα και πάντα και στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

(Πηγή: «Καιρός Μετανοίας» Ομιλίες Β΄, Αγίου Νικολάου Βελιμίροβιτς, Επιμέλεια – Μετάφραση – Κεντρική διάθεση: Πέτρος Μπότσης)
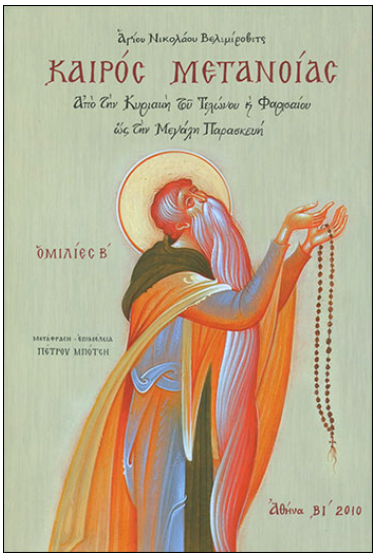
Συνιστούμε ανεπιφύλακτα στους επισκέπτες της ιστοσελίδος μας το εξαιρετικό βιβλίο με τις ομιλίες του Αγ. Νικολάου Βελιμίροβιτς: